

11.036/
6

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

11036

RADNÓTI MIKLÓS

LÁBADOZÓ SZÉL

A SZEGEDI FIATALOK MŰVÉSZETI KOLLÉGIUMÁNAK

KIADÁSA 1933

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

SZEGEDI FIATALOK
MŰÉSZETI KOLLÉGIUMA
VI. KIADVÁNY

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Radnóti Miklós könyvei:

Versek a Jóság c.

Antológiában, Budapest, 1929.

Elfogyott

Pogány köszöntő

Kortárs kiadása, Budapest, 1930.

Ára 2.— P

Ujmódi Pásztorok Éneke

Fiatál Magyarország kiadása, Budapest, 1931. Nem kapható

Lábadozó szél

Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiumának
kiadása, Szeged, 1933.

Ára 2.— P

Sajtó alatt:

Ének a négerről, aki a városba ment

Európa Könyvtár kiadása, Budapest, 1933.

(S. Szőnyi Lajos 20 linómetszetével)

Ára 1.— P

Egyidejűleg német nyelven is

RADNÓTI MIKLÓS

ÚJ VERSEI

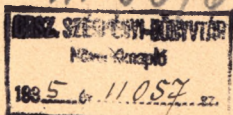
LÁBADOZÓ SZÉL

**SZEGEDI FIATALOK MŰVÉSZETI KOLLÉGIUMA VI.
SZEGED, 1933.**

E verseskönyvből a rendes kiadáson kívül finom
papíron, 25 számozott és aláírt példány készült.

A címlap Dóczi György linómetszete

Minden jog fenntartva

FELELŐS KIADÓ: GÁSPÁR ZOLTÁN

FÉRFINAPLÓ

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Napjaim tetején ülök, onnan
lóg le a lábom, hajamon
hófelhő kalapoz és szavaim
messze, kakastollak közt
portverve menetelnek!

Mondják, hogy virrad a gödrök
alján, füvek alatt csillogva
lesnek a tücskök s napitta
pocsolyák helye lelkesedik
döngölő léptek után!

Talán vihar jön, mert
simul halasodva a borz víz,
széttette a csönd lábát
az út fölött és harcos
zajokkal készül marakodni!

1931. április 19.

(Uj könyvemet tegnap elkobozták)

Uj könyvemet tegnap elkobozták,
most egyedül ülök, ujjaim
átfonva bokám körül, piros
pillét ástam ma babonásan
a küszöb alá és lassan elalszom!

Emlékszem én! egyszer a tizenhétéves
anya, barátom tejetlen asszonya
aludt el fáradtan, húsznapos, tejes
kislánya fölött így; gyerekingeket
álmodott s urának uj cipőt! és
kedvvel ébredt, ahogy mesék csatái
hajnalán kúrthangra harcosok!

Majd fölébredek én is! kedvesem arany
varkocsán sikongat a napfény,
lóbálva nő föl árnyam az égig és
huszonkét szentelen évem az éjjel
bevacsorázik három csillagot!

1931. december 8.

(Főtgargalas)

Dr. Melléky Kornélnak

Előttem Müller, a nyomdász
állt a mérleg előtt,
megmértetett
s hat hónapot kapott.

Aztán kiürítették a termet, hogy
én kerültem sorra; óvták a népet
ragályos verseimtől.

Pattogni s köpni szerettem volna,
mint a tűz, kit szikkadt emberek
ülnek körül fecsegő szalonnák és
várakozó kenyerek gyönyörével.

Köpködtem volna, mint a tűz, kinek
csak szalonnák fényes csöppje jut, mit
elforgat magán majd vicsorogva

és sütöttem mégis, mint pislá parázs
s ők fujtak engem, hogy védekezzem,
mert úgy szokás, s hervadjak el,
fujt rám az ügyész.

Nem észleltetett enyhítő körülmény
s két versem nyolc napot nyomott;
föállva hallgattam. Tudták kiktől
születtem, hol s mikor; ösmertük egymást
és hogy kimentek, mégse köszöntek.

Védőmmel álltam s beszélt köröttem
néhány barát és néhány mesemondó;
félhárom volt már, délután s
drukkoló szeretőm szemei
kerekedtek az uccán.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

1932. január 17.

(Vasárnap) Részlet

Reggel hegyi erdőket jártam a lánnyal
akit szeretek. Vasárnap volt, vasárnap
így megyünk el mindig és fölfelé,
dologtalan.

Hegyes kis vállát tartottam átkarolva,
járjon mellesen ilyenkor, aiázó
hét után! és lassan beszéltünk
arról, hogy összeházasodunk s hogy
az a szomorú kisfiú számárköhögős volt
reggel a villamoson.

Útra értünk ki, fagyosan fújt a szél;
megcsókolt s mondta: a balfüle fázik,
melegitsem; s én forrókat leheltem rá,
mint a táltos.

Aztán borzasra fázott verebek szálltak
fölénk a fára s hullt ránk apró
tüskékben, zúzmara.

1932. február 17.

(Fütyyel oszlik a béke!)

à Maki Hiroshi

Te Párisban élsz Hiroshi még, japáni
társaid és csöndes orvosok között
orosz feleségeddel, aki szőke
s a Sorbonne doktora hat hete már.

Igen őt elkivántam egyszer a Vaugirard fölött,
szobátok ajtajában, mikor indultam ép egyedül,
fényes esőben Nogent felé, hol
a mérnökkel aludtam egy ágyban,
ki legjobb bátyám volt és régen sebesült;
fronti golyó gennyesedett a béle falán.

Emlékezz Hiroshi! ültünk a Rotonde terrasán
s magyaráztad merev arccal
tüdőbajok rettentő grafikonját;
a kávé szürke macskája pedig, fejét
tologatva barátkozott szíves tenyerünkön.

Most biztos furcsálva matát szemed
a laboratórium ablakán át, mert
lenn türelmes emberek ülnek a parton
s halakat akarnak ölni horoggal;
hagyd ott a szérumodat már!

Fehér köpenyed köpjön és piruljon el!
mert sárga emberek fennen öldösik egymást
s fegyelmes halottakat lottyantva kanyarodnak
Kínában a kotyogó patakok! fűttyel
oszlik a béke! s proletárhalottak
oszlanak nézd, a fűtyölő levegőben!

Átkelt a Wuszung patakon tegnap
a japáni gyalogság
s ágyuk vastag harmata készíti
kínai réteken útját.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

1932. április 24.

(John Love, testvérem)

(Napilapból: John Love, fiatal néger költőt Newyork néger negyedében, St. Vincentben, a King White nevű moziban, versének elmondása közben a Ku-Klux-Klan emberei agyonverték a pódiumon és testét kidobták a szellőztető ablakon. A tetteseknek nyomuk veszett.)

John Love, testvérem!

A Tiszán láttalak forogni
a híd alatt ma.

Örvény vagy most, hogy megölték
benned a verset s barna szemeden
hogy féreg ül. Növekedj!

Nézd, kövér eső sétál a pejszínű égből.
Kaptd magadhoz és fojtsd el!
a földre ne essék!

Mert nagy a Ku-Klux-Klan s néki esik.
Övé a kenyér, szőlő és legelő!
a tej föle itt is néki ráncosodik!

Megöltek. Most örvény vagy testvér.
Guta is légy! mely
pörg és ha ugrik, helyre talál!

Együtt dolgozunk John Love;
örvény vagyok én is és guta!

Kenyér, szőlő, legelő és tej
tapsol ropogva, hogy összehajoltunk!

1932. május 5.

(Huszonharmadik évem)

Dóczi Györgynek

Huszonharmadik évem huppant le
súlyosan most a bokrom alá;
kenyerem fele már kemény
fogaim közt, másfele pattogón
sül a férfikor napja alatt
és egyre ritkábban gondolok vissza
bokros harcaimból a szoknya alá,
honnan gyerekkorom ólábu évei
totyognak elő s kezükkel integetnek.

A szeretőm harcaim társa és
ösmeri életemet; ösmerte
fecskéim is eresz szakálla alatt és
látta a fészek karimáján fecskefi
kis torkát, hogy nyeldeste a szellőt s
tátogott ügyetlen féreg után!
ó, széles csőröm nekem is sárgán
csillant a fényben s boldogan
majszolt vajás szavakat még.
Most kürt szava számon a szó
és elvtársaimnak hangos indulása!

Figyeljete! a szeretőmrel nagy
kék szeme van s jó lány: szemeteslovakat
traktál az uccán kockacukorral;
ő tudja, hogy külvároson később
tuskót és szenet szedegtettem! s
csimpaszkodtam kocsik farán kis
szatyorokkal, mint a többi gyerek
és mint a majmok! ő tudja, mikor
keveredtek réti szavaim közé
a pesti dumák; mint a tölcséres
vihár, hogy hízott a nyelvem és
ropogott s hogy vitte versekbe
szerte a lábadozó szél!

Most huszonharmadik évem ért be,
megtűzte a napfény! a szeretőm
négyel kevesebb. Mikor ő született
akkortájt ülték körül a vének
a hőshalni indulók dombját s
ápolták áporodott szakálluk zeneszóra!
így nőtt föl ő és semmin sem
csodálkozik immár; dolgos kezével
átfogja kezem, ha ügyész fizet
a verseimért s mosolyog. Csókjait
úgy hordom mint vértet a hősi csatán.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

1932. július 7.

(Tátrai tábor)

Bálint Györgynek

Szeretőm meztelen fürdik a Felkán,
hátán fűrtökben fut a víz
és alatta is víz fut, kövek közt fehér parazsakkal.
Proletár öröm ez, proletárok! kiáltatok:
mindannyiunknak fürdőző, hosszulábú asszonyt!
borzongós meggyet
és oltó cseresnyét asztalunkra!

A parton ülök s emlékezem: tegnap az úton,
trágyában három bogár aludt,
rakott faluk csipáztak messze, domb tövéen!
és Távolkeleten testvéreinkre szálltak
vastag darazsak pörkölő puskacsövekből!
Felhős kávék fölött olvassák, elhasaló napok
de ébredjen falu [ormán!
és túrjon a trágyában bogár!

Most szomszédolni indulok; nézem
jó úton jár-e kunyhóink közt a szó;
a szeretőm jön velem együtt, fülel és lemutat:
szellő jár már ott is, a zöldhabos erdőn!

Itt szélről hajlanak már a harci fenyők!

1932. október 6.

(Személy harmadik)

Dél óta utazol s most szakállas este van már,
szembe vénasszony ül veled s az orra bojtosan
[csorog;
katona alszik sapka alatt és két puskás fegyőr közt
rab ül. Az idősebb őr hangosan kolbászt eszik;
meséli Permben és Ufában volt fogoly
tizennyolc november hetedikén ért haza,
az eső esett. Két hetet pihent, aztán
munkába állt s azóta embertársait őrzí szuronnyal.
A másik biccent, biztos huszadszor hallja már.

Így jössz a Tisza mellől s Kőbánya után
a város fölött szőke fény, szeretőd kontya világol.
Ezért vagy itthon itt, ahol születted!
Szülőanyád s apád meghaltak rég, egymástól
száz lépésnyire áradnak a földbe már.
Ritkán jársz ki a temetőbe s csak egy csokor
virágra telik. Felezeni szoktad.

Hajtsd le a fejed, vidéki költő lettél.
A város fölött szeretőd kontya világol
s te jössz felé Tiszától a Duna mellé.
Néped közt jöttél s ha igaz
amit az erdélyi lap írt rólad egyszer,
(hogy Angyalföld és a Lágymányos
proletárjainak költője vagy te),
akkor hazaértél! Hajtsd le a fejed. Még jobban!

Szeretőd megijed, hogyha így lát
s meleg szájával kutatva csókol
kereső szemedre. Emeld föl a fejed és
örülj.
Neked lélegzik ő; lehelled föl őt te is!

**DÉRREL VESZEKSZIK MÁR
A HARMAT**

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Táj

Két felhő az égen összezsikordult
s fekete gyöngykoszorúként csapódott
a Tiszára zápor!

Laposra rémült homlokkal álltak
a fák, köztük vonúlt füstölve ár
a napfény s lusta távolon, nevető
bokrok fakadtak a zápor alá!

Engem hozott a szél! kazalos hajam
után megfordúlt tíz fa ütötte és
hét deszkapalánk!

Később lomha állatok jöttek bólintva
a tájra és hátukon pirúlt
a hős nyár; én karom kinyitottam
lobogón és messze röptem!

Estefelé

Fametszet, Buday Györgynek

A zápor már
a kertfalon futott,
fiatal zápor volt:
pirulós!

Szoknyáját összekapta és
kék ég derült
a lábaszárán.

Majd csönd lett.
Az útja villogott
s a fákra esti kóc űlt.

Két bokor játszott később
mocogva máriást,
lapjaik pattogtak
s fölhangzott nevetésök.

Ültem. Köröttem
leültek a rózsák
és rámszuszogtak.

Az égen két szerető
szíve röpült,
két késői
nyögdécselő galamb.

Zaj, estefelé

Már a Maros füzes partjai
közt jön el hozzám most a messzi
vidék! csikók csomós lábakkal
futnak az anyjuk után s így
este, hazafelé most kácsák
és szeretők totyogva menetelnek!
Az égen egy helyen látni még,
(csikók! kácsák és szeretők!) hogy
olyan, mint kedvesem szemekékje!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Tápé, öreg este

Szerencselepények füstölnek az úton
a ködben, jó tehenektől, de ők már
pista jászlak előtt eldőlvé pihennek
és orrlíkuk köré is enyhülni száll a légy!
Most a híjjas ákácot kalapozza

haloványan a holdfény s nem csillagzik
az ég! mert angyalaink magukra húzták
a fekete takarókat, már hiába
áll ki várni az apját, csillagok nélkül
nem nő nagyra ilyenkor a kicsi legény!

De azért hazafelé jönnek szekéren
és papírral ápoltt glóriákkal sötétben
a gazdák s eldőlnék, ha asszonyuk kilép
meleg szoknyáiból előttük és szolgálva
hozzájuk bontja a testét melegen!

Kinn kutya nappali mérgét játsza
a lánccal, benn a gyerek figyel még, ó
szemekkel s a macska! és szerető zajban
álmodnak együtt már, köcsög tejekről
boldogan, nyáluk csorgatva a vackon!

Télre leső dal

Nyár volt; a templomok tornyaiért
árnyékuk misézett a napban s
a gazdagok hattyas tavain újra
fehér madarak úsztak csak és az ég!
s rozsdás földjeink csodás gyermekei
tovább fürödtek a Tisza felé
hajoló, halas patakokban!

Nyár volt pedig; de szegény menyasszony és
vőlegény előtt most sem nyílt ki
életük rózsafája! kék májusunk
vörös orgonát dobált fiatal
díszül kalapunkra; már hóba bukó
esők tarka színeink nyomorítják s
takarót vár a fészkes vetés!

Péntek éji groteszk

A hajnali csillag föl kacag!
Egy korsóka tutajról a vízbe
lefordul ijedten! Fűz alatt,
faragottképü legény ébreszti
alvó kedvesét. Azt hiszi, hogy
zajjal most támad a nap! Pedig
csak életükért harcol manó
a cserfák tetején! Éjjel van. Kacag
a hajnali csillag s a Tiszaparton
ujra már elaludtak a rózsák!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Kánikula

Szomjasan vonultak inni a fák
lehajtott fejjel a patakokra,
kertekből eresz alá költöztek
rémülten a rózsák és most, hogy
este lett, gyerekek halnak asszonyok
kék szemén s a hőség barna vállán;
csak poros hangyák nézik, csudára
kerekedve a füvek tetejéről,
hogy mire följött, szakálla nőtt a holdnak.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Zápor

Csámpás zápor jött és elverte
virágaim rendjét; aranybúzá
nevelt sánta galambom zengőn
csapta a falhoz, hogy turbékolt
sírva egész napon át; most ülök
a gondjaim lombja alatt és
száritgat lassan az esti szél,
botom szorítgatom; a záport
lesem, tán hajnalra felhőzve
ujra visszajön, rémíteni gyerekes
szeretőmet, kinek haján a nap
vidúl s mint vízipókok árnya
rózsa, délelőtti patakok alján,
rózsázva járkál szemében a félsz is.

SZERELMES KESEREDŐ

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Szerelmes keseredő

Nézd, fogd nyakon kedvesed kutyáját
és emeld be meleg inged alá
s kiálts a kedvesednek is! kiálts
és szólítsd jó állatok nevén, arcához
arcod lökdösd bocimód és menj
a fenébe véle, hisz szereted!

Mert mit keresel: hegyesfülű majmok
zsákratömése ez itt most, akik
szelídke üdvöket plántálnak
hazudós szóval s az igaz gyümölcsfát
a naptól is lécekkel elővják!

Láthatod: gazdagok szusszanó
tálai fölött még mindig pára leng
és tiszta szavaddal, ahogyan itt állsz:
orv vadölők állnak így orozva
erdőknek szélén és fiatal életed
s kedvesedé, szép tilos nyulként
csöndesen lóg az ujjad hegyén!

Szerelmes vers november végén

A pattanó szöcskék még ittmaradtak,
de szemén már elmélyül a kék,
sárga uraknak gazdag udvarán,
zsákos gabonák tömött csudái
előtt bókoltunk őszi fejünkkel;

azelőtt, ha messze jártam tőle,
földről pipacsok véres pöttyeit s
égről csillagokat akartam
a hajára hozni néki és
éhomra hordtam a csókjait;

most fa kéne télre, tavaly az idő
feketére verte szomszédék szőke
lányait s idén is játszik, mert bubás
főlleg ül most a fák fölött és holnap
dérrel veszekszik már a harmat.

Beteg a kedves

Pásztorok, jöjjetek le mind a hegyekből és párnának kifésült, gyöngé gyapjakat hozzátok néki a feje alá. És mert szereti, kövirózsát! halovány szegény most, mint ahogy halovány, hajnal felé a vacsoracsillag!

Pásztorok népe segíts! hisz közölünk való amióta a kedvesem, ő is; birkái ezüst mezőkön aranyos szőrrel, éjjel legelésznek, amikor csak a hold süt. És az ő nyájairól álmodtok asszonytalan álmaitokban!

Anyám, halott anyácskám! a foltos Júla tejéből hozz inni néki, de forrald föl elébb! Hallod-é halott apám! te szoknyás koromban tanítottál lenge imákra! imádkozz érte most, mert elfajzottam tőled én ujmódi pásztorok közé, akik nem szoktak imákat énekelni! Szép barna hugom, neved sokat rá, hogy ne legyen szomorú!

Sírva fordulj ki föld a kapa nyomán és gurulva továbbíjj! pálott patakok rohanjatok csak fölfordult halaitokkal! fák és füvek, hozzátok lázára árnyat és simogatást, mert ha soká tart, én is vélebetegszem!

Szerelmes játék

Ma reggel vakondot fogott a kedves,
hogy járt a réten a túrás fölött;
csak meséli most fekete, prêmes
csudáját tenyerének s földi
illatokkal ideadja nékem
a kezét bolondos szagolásra;
mert régen a kedvesem ő s az
asszonyom is lesz egy tavaszon már;
szeret s egyszerű, mint a napfény,
karomban alszik nyáron délután
és ha fölriad szájonharap,
szárnyas madarak nyitvafelejtett,
énekekkel ámuló csőre előtt.

Szerelem

Kutyánk vinnyog a kertben és boldog
nyelvvel viharzik elő, hazajött
a kedves. Szemében hajnali csókunk
örömeivel s kora csillagokkal az ajka
között. Kislányt tanított és
magával hozta fehér nevetését.

Hogy jött, jánosbogár riadt fénnyel
a sövény feketéjén, de már
elfullad lassan a kert s házunk
alól elúszik a csöndben. Madarak
mozdulnak álmukban a fán és gyöngén
sipognak felőle a holdra. Már én
is régóta csak róla énekelek!

Szusszanó

Szép vagyok? Szép!
Igazán? Gyönyörű!
Te tudod? Tudom én!
Százszorszép vagy! és
hívó kiáltás
szigoru téli
erdőn, amikor
fröccsen a napfény!

Szélel fütyölj!

Örömed fusson le a fák gyökeréig,
őzek szemetükrén díszítsd fel mosolyod
szerelemre; szélel fütyölj! és
tájékpírótnak kelj égre a nappal!
szeretlek!
melleiden aludni készülő
csillaggá pislán a bimbó!

Áprilisi eső után

Asszonnyal boldog mellemen
így áprilisi eső után a napra
kiáltok és fényben fürdik
a hangom már, mint tiszta madár
most a ragyogó pocsolyában.

Boldog, hajnali vers

Verebek pengtek az útszéli porban
és árnyékok daloltak boldogan
házunk előtt a fán, mert tudták
reggelre asszonnyá leszel már s
mire tél lesz, megjön a gyermek!

Éjjel, csokor orgonával a karjai
közt ma, gyerek lopta magát
a bokrok alatt és látod hiába
már! elhullajtott virág festi
nyomát a fűvön át!

Most kinn jársz a homályban és
szemeiddel költöd a kertet, csak
áldott tested leng ijedten az
alvó út fölött! mert ráfagyott a
hajnali harmat a gyöngye virágra
s még nem kelt föl a nap!

De hallod, bokorban a madár
már leengedi szárnyát, repülni
készül s énekel! nézd, napravirradás
ez, mert szerelemre születél s
ébredő lépteidtől a kert
lelkesen újra kivirágzik!

Fogaid ne mossa panaszszó

Hallgass! ahogyan szeletlen nyáréjen
hallgat a bokor és mozdulatlan! s
fogaid ne mossa soha méla
panaszszó, mely csöndesen messzire hallik!

Ha jön a szél, késként vág és vág, mint
a fájdalom majd, de kedvesed óvjad
előle, mint sívó virágot rossz
éjjeli fagytól óv el a téli tető!

Napról napra fogy ő; karold, mert
nyár van és fölcsókolja egy délben
a nap s egyedül maradsz szeletlen
a széllel feketén föltoronyodva!

Ketten vagytok és ketten a sok szegény,
országod népe szeretői! hallgass
és készülj panasztalan csókon
hajolva a harcra, mert jön a szél!

VACKOR

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Szél se fúj itt már

Tolnai Gábornak

Minden alszik itt, két virág is szotyogva
egymásra hajlik, esőről álmodik lassan
s rotyogva nő;

fizessetek nekem két erős cipőt és
elmegyek napnak Indiába sütni, hol
fehér uccákon reggel a lázadás szalad,
szép rőt haján a fiatal tömegekkel!

vagy elmegyek fényleni hónak az erdélyi
tetőkre, hol balladák himzett szoknyáit
fújja feketén éjjel a szél, mert szél
se fúj itt már!

hasrafeküdt utakon itt a napfény
és nagyokat mélázva vakarja farát.

Gyerekkor

Baróti Dezsőnek

Csókák aludtak a szuszogó fán,
tizenöt éve tán, kenyér után
járt apám a városon s asszonya
ép szagos szappannal mosta kishúgom
barna haját. Álltam; velem nem gondolt
senki már! vitte pipacsok szirmát
a szél, fejetlen álltak; a lomha
sötéten hét csillag pirúlt csak át!
jánosbogár s lécekkel kerítve messze
az alvó nyáj vigyázott: föl ne
öleljen az ég; mert tudták, nyelves
tűz leszek majd én, urak fejbúbján!

Júliusi vers, délután

Itt Párisban is jön nyáron így, parkok
zöldje között az elandalodott
emberek árja, könyökük ormán
kivirágzott asszonyaikkal s kövér
szívekkel a bőrük alatt és elpetyegtetett
régi csókjaik ezre előttük
aranydióként kopogva csüng a fákon.

De később gyerekek illatát érzik álmos
párnáik alatt majd s lábuk elalszik
a gondtól és ünnepeken, mikor
aprószentek ülnek pillogva a sarkok
feketén, hulló hajjal számolják
tünedező éveiket és
mentő szelekkel cimborálnak.

Hont Ferenc

Ha tenyerére galambok ülnek,
akkor ő is burukkoló galamb
és rendezí őket fegyelmesen.
Folyton lobog. Zászló ő az ájtatos
zenék fölött s ha rendez
a hangja világít, mint napsütött,
sárga trombita hangja. Mesélik,
színészeket is rendezett már, de
az régen volt, talán igaz se volt.
Azóta azon gondolkodik, hogy miből él.
Mert él, csak nagyon sovány.
Drámatörténet épül benne, ujszempon tu és
ötkötetes, azt vacsorázza.
Most szókül mögötte a búza s ő kórust
tanít az aratóknak,
torkukból pacsirta száll.
A felesége fekete rigó.

Tavasza jósolok itt

Négy éve még, november tetején így,
a madárlátta lány karolta nyakam,
aki asszonyom ma és dolgos,
gondlatta szeretőm már.

Akkor még virágszülő költőként álltam,
nézve, hogy a fák fázó bokájuk
bugyolálják a lebegő levelekkel;
most harcaim ustora duruzsol
ruhám ujjában és készül a téli csatákra!

Lám hosszan fekszik az úton a gyöngye szél,
vacog és elhal az első havazáskor,
melyet a tél fejünkre biccent;
mert harcos a tél és tudja a dolgát!

Állok, de farolva áll mögöttem az ősz is
és feneketlen dühömet elvidítja már
egy pocsolyából villanó, narancsszín kacsacsőr,
míg tavaszra jósolok itt:

ó, tavaszra már zöldkontyu
csemetefákat is csemeteszellők agitálnak
és késeket hordoz a szaladó holdfény majd
a guggoló méla szagoknak!

**ÉNEK A NÉGERRŐL,
AKI A VÁROSBA MENT**

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Ének a négerről, aki a városba ment

Gazellacsapat menekült régen
a távoli lankán, mert szerelmes
elefántok zajgatták őket,
törve a fákat s hízott gyümölcsök
haltak a testük alatt.

Tüskésre ijedt majom hangja
süvöltött zuttyanó ágon s toporzékolt
akkor a sűrű vidék! azóta
szent hely az és néhol
fogatlan ott az erdő!

Guggoltak a csöndben alatt a faluk,
csöndben éltek a négerek is,
s anyától anyáig
röppent a kerge dongó.

Itt született a legény s itt nőtt,
a lány is itt született s nőtt,
megeste őket a langyos trópusi eső,
kerítő ünnepeken egymásra fújta
kedvük a jószagú szél

Sétáló fényben a hosszú napon
futottak együtt és összekocódtak,
majd fekvésük fölé ideges
fiutigris kereső dobogása
szótt neszező takarót.

Nőtt a legény, mert locsolta a langyos
trópusi eső és nőtt suhogva a lány is;
szemük kinyílt, mint napra virág, s
kedvetlen nézték trombitásfarú véneiket.

Sok négereken hízott teli karaván
zötyögött egyik, a másik után
míg a falun gond szuszogott,
terjedve lassan s emelve hasát, mint
szekérről lepottyant, hatalmas kutyakölyke.

És a legény száján kivirágzott
a messzi vidék! legények szája
vörös koszorú lett s tapsolva
állt föl előttük az út!

Halál előtt ültek és ültek
a búcsú előtt; pirúltak a tűznél
s főétkeket ettek, hogy
ne lohadjon a merszük!

Ültek együtt a vének is,
fekete dombok a szélben,
csöndes pipa után járt bennük
kövéren a traktor, boldog
álom után reggeli mosdás!

Sírt a lány, hogy búcsúzni jött a legény,
fán ült a lány és kezeit
szorította rivó, két melle közé.

Lemászott a lány, hogy jött a legény,
tapogatta testén az idegen ruhát
és símogatta; dalt énekelt!
amit kitalált néki,
lucskos bánatát szipogva szét a fán:

Nézd, csókkal szegem be harci ruhád,
hogy ne foszoljon; csókkal patkolom
harci bakancsod, ne kopjon a sarka
fehérek nagy faluján!

Indúlt a legény és kiáltott
utána a lány: vigyázz!
úton harangoz a borzadó szakáll!
ugorj a gépek előtt! marnak
és mesélik a tigris szelleme rajtuk!

Sírt a lány és ment a legény;
ruhája kitarzott, a sarka kitarzott
s erején féhérek fene falujában
csak a tőke szakajtott.

Jó nagyot szakajtott,
meg is szakadt bele:
teste s a lelke is
elszáradott bele!

Őszült a fa otthon és őszült
a fán a lány; megejté őt a nap
s nagy tanakodó napokat szült,
kik a faluban szertefutottak.

Szertefutottak és összefutottak,
kunyhók füstjéből lobogót,
torkotokból harcot sívítottak!

Szervezkedtek és dárdákat vertek,
dárdákkal dárdás sorsot fenyegettek;
s hogy meghalt a fa
és ki kedvesét várta a fán, — a lány;

bokorban kígyók fütyörésztek és
seregek nehéz szaga szállt:
megindultak a néger proletárok!

Tartalom:

Férfinapló

Napjaim tetején ülök	— — — — —	7
Uj könyvemet tegnap elkobozták	— — — — —	8
Főtárgyalás	— — — — —	9
Vasárnap	— — — — —	11
Fütyel oszlik a béke	— — — — —	12
John Love, testvérem	— — — — —	14
Huszonharmadik évem	— — — — —	15
Tátrai tábor	— — — — —	17
Személy harmadik	— — — — —	18

Dérrel veszekszik már a harmat

Táj	— — — — —	21
Estefelé	— — — — —	22
Zaj, estefelé	— — — — —	23
Tápé, öreg este	— — — — —	24
Télre leső dal	— — — — —	25
Péntek éji groteszk	— — — — —	26
Kánikula	— — — — —	27
Zápor	— — — — —	28

Szerelmes keseredő

Szerelmes keseredő	31
Szerelmes vers november végén	32
Beteg a kedves	33
Szerelmes játék	34
Szerelem	35
Szusszanó	36
Széllal fűtyölj!	36
Áprilisi eső után	36
Boldog hajnali vers	37
Fogaid ne mossa panaszszó	38

Vackor

Szél se fúj itt már	41
Gyerekkor	42
Júliusi vers, délután	43
Hont Ferenc	44
Tavaszra jósolok itt	45

Ének a négerről, aki a városba ment

Ének a négerről, aki a városba ment	49
-------------------------------------	----

Szemelvények a kritikákból.

A Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiuma

a korszerű művészeti kultúra szolgálatában áll. Termel és propagál. Nyilvános vitaelőadásokat, irodalmi estéket, szemináriumai tanfolyamokat, dokumentáló kiállításokat, magyarázó előadásokat rendez, könyvsorozatot ad ki.

Az alábbiakban szemelvényeket közlünk kiadványsorozatunk eddigi füzetéről megjelent kritikákból:

1. Buday György: Boldogasszony búcsúja.

Fametszetkönyv.

... Buday György azt hiszem, hogy nem sokat habozott és próbálkozott, amíg a látszólag legprimitívabb és legősbíbb grafikai kifejező módhoz, a fametszéshez jutott el, melyben úgy érzem, egyelőre megtalálta azt a formát, mely annak, amit és ahogyan kifejezni akar, a legmegfelelőbb. A *Boldogasszony búcsúja* lapjainak jórésztében nemcsak virtuóza a fehér-fekete kompozíciónak, de meglepő természetességgel anyagszerű. Minden lapja a Buday György lelkéből szakadt ki az igazi poéta közvetlenségével és az anyaggal dolgozó képzőművész tudatosságával. Amit mond: tiszta lira, mely ösztönösen árad, mint a madárdal, viszont ahogyan mondja az az anyag és szerkezet ismeretével szerkesztett epika. Buday, mint grafikus, nehezen fog illusztrálásra alkalmasabb Szöveget, mint azt a földet, azt a környezetet, azt a népet, melyet a maga szemével a maga lelkén keresztül olyan jól lát. Egyszerű, összefogó, szűkszavú, szinte érdes, ahogy kifejezi magát, mint azoknak az embereknek kollektivitása, akiket ábrázol és páthosza őszinte, mint a kételkedés és gondolkozás nélkül hívő ember aktív vallásossága. Stílusa van, pedig nem dolgozik Semmiféle »izmus«-ban, vagy éppen azért van, hogy nem látszik a stíluskeresés izzadt gyötrődése munkája termésén. Nem befejezett az útja még és őrizze meg az Isten attól, hogy már fiatalon befejezett legyen az útja. Érezünk döccenéseket, bizonytalanságokat, nem sikerült akarást, sőt nem is mindenütt csendül tisztán a hangja. De vannak lapjai, melyekhez nem akarnánk semmit hozzátenni, vagy elvenni, olyan egészek és készek így, ahogy vannak. Nagy örömünk Buday György, aki olyan

irigylésreméltóan fiatal még, aki nem tőpreng, nem rágódik, de gyerekesen vakmerő és naivan hisz abban, amit csinál. És örömünk az is, hogy ezt a fiatal művészt Erdély adta a magyarságnak.

Kós Károly (Erdélyi Helikon).

»...Buday György, a szegedi fiatal művész diákcsoport vezére előlépett a nagy meglepetéssel, a Magyarországon oly ritka képregénnyel. A Szeged-alsóvárosi havi Boldogasszony-napi bucsu emlékezete ez a képsorozat, biztos vésővel fábavésett tipusaival, csoportjaival, képeivel, mord, de csupaszív, gyertyás parasztjaival. Buday György új utra lépett, melyre be-belóbálja a szél az ut szélén dúsan virágzó mezei virágokat, mely ut tiszta levegőjű tájakon vezet át, melyen a vándor, ha biztos léptekkel halad, csodás tájakra juthat el.

»Magyar Iparművészet«.

»... A szegedi lelket a maga religiózitásában ragadva meg, emeli a grandiózitás fokára a Boldogasszony Bucsujában. De a lapokból nemcsak a primitív lélek alázata és áhítata árad az együttérző művész lelkén keresztül, nemcsak az emberi hit döbbenetes fönsége magaslik előttünk, nemcsak az intellektus előtt felrémlő groteszk rezeg rajtuk és nemcsak az egyetemes emberi sors borzasztósága sötétlik, hanem még egy »külön halál« árnyéka is, az alföldi parasztság halálraitéltségének és halálraváltságának tragédiája. Antik sorstragédiák jajongó kórusa ez a sereg a fekete légben lebegő kimondhatatlanul szomorú Szűzhöz, a nagy fekete templom felé, a hold és nap alatt esernyők alatt vonuló törpe sereg, a sötét, néptelen uccán, az ég fekete és alacsony kárpítja alatt a keresztbe kapaszkodó kezek, a gyertyával jámborkodó gyermek, a gyenge szűz, a természetes és babonás arcú parasztemberek és asszonyok, az elmerült áhítatában kimondhatatlanul édes arcú fiatalasszony, a népek a virrasztó tűz felett s a magányos Anya. És a művész, ki magábaroskadva térden nyulik ameny-nyei kéz felé. S ezek a képek nem véletlen egymásutánban sorakoznak. Érzelmi-hangulati dinamika fűzi őket egységes kompozícióvá. Ezt a dinamikát követi az

intellektuális szemlélet rendjének dialektikája és a művészi ritmus. Mindez, tárgy, belső és külső forma teljes művészi egésszé egyesülnek e műben.«

Joó Tibor (Nyugat).

»...A bucsu minden szépsége és impressziós mélysége van e képeskönyvben. A vonalak fiatalok, üdék, emberi módon látottak, különösen azon a metszeten, amelyen a férfiak előtt kissé félrehajtott, szép fejével megy előre az asszony és magafeledten rózsafüzérét morzsolgatja. —a magyar Alföld bogárhátú házai, áhítatos emberei mögül a székely lélek szól felénk.«

Dénes Tibor (Képzőművészet).

»...Buday fametszetei bizonyítják a legjobban, hogy mennyire átérzi a népi mélységeket, de tudja azt is, hogy egy valóban intellektuális művészi szűrő kell feldolgozásukhoz. Technikája ezuttal még eredetibb, még egyénibb, mint előző munkáinál. A kis könyv eseménye a magyar művészi életnek.«

Aradi Zsolt (Korunk Szava).

»...Buday György a szegedi bucsu képeit, arcait, vonásait a gyökeréig vezette vissza s a feketeSéghe omló tömegre nem kívülről, hanem a gyökerek mély vidékéről hozott fényt. Buday György elsőrangú gondviselője a szegedvidéki népkulturának. Évek óta Kis Kalendáriumot ad, népi dalokat és hozzájuk simuló apró metszeteket közöl bennük. Kifejező ösztöne egészen összeforrott a népkulturával.«

Féja Géza (Előőrs),

»...Buday György egyéniségének talán spontánabb, de mindenesetre kiütőbb facettája: az alkotó művészé, aki például az előttünk levő füzetjével egyszeriben a magyar fametszők első frontjába lendül.«

Supka Géza (Literatura).

»...Monumentalitása szinte rabul ejtő, különösen a tömegjeleneteknél, de egyéb képein is. De költő is

Buday, nemcsak grafikus: képein elemi erővel fog meg a poézis. És ezt a poézist teljesíti, illetve célba tereli mély szociális érzéke.«

Debreczeni László (Erdélyi Fiatalok).

»Buday György a legifjabb művészgeneráció előretörő robusztus tehetsége fametszeteket adott ki könyv-alakban. Boldogasszony Bucsuja a fametszet-sorozat címe, voltaképpen pedig valami olthatatlan, fájdalmas rajongás az étellel szemben, amelynek árnyában ott leselkedik a megsemmisülés. Ugy érzi ezt Buday, ahogy misztikus félelemmel, megadással érzi a föld népe, amikor messzire tekintő szemekkel, révedező lélekkel kerési oltalmát a Boldogságos Szűznek. Az alsóvárosi templomban augusztus 5-én szokásos havi bucsu jeleneteit örökíti meg költői meglátásokkal, beletemetkezve egy mély szimbolizmusba és mégis megmaradva a realitás talaján. Sőt, mintha ez a realitás törne elő a leghevesebb vággyal, felemelkedve Daumier harsogó őszinteségéig és karikírozó erejéig. Balzacban, Rabelaisben kacag fel így az eredeti őstermészet, forradalmisággal ünnepelve a kiméletlen nyíltságot és őszinteséget. ...A metszeteknek éppen ebben a kettősségében valami bűbájos kifejezésük, ritmusuk van, bennük érzik a harmatos ifjúság hite, az új világ derengését érző művész kemény nekilendülése. ...Buday György sokra viszi, a jövő embere...«

Lengyel Vilma (Délmagyarország).

»Buday György 1907-ben született Kolozsváron. Tanulmányait ugyanott végezte s ott volt 1924-ben első és eddig egyetlen gyűjteményes kiállítása is. E kiállítással az összes erdélyi lapok nagyobb cikkekben foglalkoztak.Erdély jelentékeny részét bejárja és 1925 óta, mióta Szegeden él, a nagy magyar Alföld jórészt is. Nagyobb tanulmányuton volt Bécsben és Tirolban, majd Londonban és Liverpoolban. Mindenütt, ahol megfordult, a muzeumok szellemi kincseinek tanulmányozása mellett az ugynevezett alsóbb néposztályok élete és az új szellemű fiatalság érdekelte, mely érdeklődés nemcsak világnézetét, de művészetét is elhatározóan de-

terminálta. Az erdélyi havasi pásztor, a székely ezermester-munkás, az alföldi kisparaszt és földmunkás, valamint a londoni külváros nyomortanyái, a slem-nek lakói — ha más-más hangon, más-más színekkel is — ugyanannak a meglátásnak és hitnek szolgáltak dokumentumul. Eleinte festő, de már akkor is sokat rajzol. Majd elhagyja a színeket, évekig csak fekete, kék és barna krétával, később tussal dolgozik. Ahogy alakul világfelfogása, mind inkább a reprodukálható művészet felé fordul, míg végre 1931-ben minden külső indítók nélkül a fametszéshez fog. Apai ágon erdélyi székely családból származik és így valamely atavisztikus örökség: a fafaragás tér vissza nála — öntudatlanul — a fametszésben. Mintegy rátalál az anyagra: a fára. Munkássága igen gazdag, ... hajszás gyorsasággal és türelemtelenséggel ad fel magának feladatokat és fiatalos frissességgel gyorsan oldja meg ezeket. ... Teljesen önálló első munkája, mely egyben az első magyar fametszetű könyvregény: »Boldogasszony Bucsuja« c. kötete igen nagy feltűnést kelt. A »Magy. Bibliophil Társaság« mint az 1931-ben megjelent három legszebb könyv egyikét tünteti ki és e kötet igen nagy gazdagodást jelent utóbbi időben igen szegény népi vonatkozású művészeti kiadványaink terén. A kötet az alföldi magyar népi léleknek eddig még feltáratlan vonásait, csodálatos miszticizmusát eleveníti meg erős művészi érzékkel. A kötet — bár teljesen szöveg nélküli... mintegy komor balladának hat, ahogy a zsolozsmázó búcsús sereg megindul az alsóvárosi Haviboldogasszony búcsújára. A kötet lapjaiban megnyilatkozik Buday kissé expresszív fametszetstílusa, a tárgyba való teljes elmélyülés és a művész minden modorosságtól ment egyszerűsége, de elegendő szellemi felkészültsége is«...

Rosner Károly (»Magyar Iparművészet«).

2. Tolnai Gábor:

A szabadvers és a lírai formák válsága.

(Formaörténeti tanulmány.)

»...a Féja Gézák és Németh Lászlók után következő esztétikus gárda kibontakozását itt látjuk először komoly formában megjelenni. Új meglátásai és ítéletei vannak,

meljyek tövábbfejlesztésére és tisztázására elsőSorban Tolnai hivatott.«

Gurda Béla (Erdélyi Helikon).

»... elvontnak látszó, ugynevezett formatörténeti kérdést tárgyal. Ezt azonban lélektani kiállitottsággal a műélvezés kollektív gyökerének kérdéseként tudja megmutatni... örömmel és reménykedve üdvözlöm a lélektani alapu, elméleti esztétika új és tehetséges magyar művelőjét.«

Jancsó Béla (Erdélyi Fiatalok).

»A költői műformák fejlődési szálaít eredményes kutató eljárással tapintja végig s már-már tulságoSnak tetsző határozottsággal rajzolja a képbe.«

Mérey Ferenc (Napkelet).

»... érdekes, bátor cselekedet, amely talán megmozgatja a problémáról eddig hallgatókat...«

Hegedűs Zoltán (Diárium).

»Finom ötlettel boncolja a szerző a könyvnyomtatás technikájának szerepét az irodalmi műformák átalakulásában.

(Literatura.)

»A szabadvers keletkezésének végső okát abban látja, hogy a vers a könyvnyomtatás óta nem előadott, hanem olvasásra szánt mű. Akusztikai hatásai olvasás közben részben elvesznek, elveszti így a vers a nagy tömegekre tett hatását.

(Pásztortűz.)

3. Berczeli A. Károly: Utitársak.

(Tavaszi dal 1 felv.)

»Keserű vádirat szimbolikus színmű formájában. A huszévesek nemzedéke vádolja a mai világot, mely elernyesztő gépek őrlésébe s a tudóbetegségbe hajszolja a mai fiatalságot. Reménytelen, szomorú, szörnyű igaz, még romantikus tulzásaiban is megrendítő írás.«

(Literatura.)

»Ez a bátor és formailag is ujszerű dráma tömören és megrázóan tárja elénk a szegények fájdalmas szerelmét... A szerző tavaszi dalnak nevezi drámáját, de ennél keserűbb és igazabb »dal« még nem igen hangzott el magyar színpadokról.«

(*Népszava.*)

4. Hont Ferenc: A színjáték.

(Tanulmány.)

»Hont Ferenc, a fiatal rendezői gárda egyik legfelkészültebb, elméletileg is alkotó tagja. Előttünk fekvő tanulmánya alapvető, kiérett, kritikai áttekintése a színjátszás egész multjának s a közeljövőben ráváró fejlődési lehetőségeinek...«

(*Literatura.*)

»Hont érdekes és nagykészültségű tanulmánya tulajdonképpen csak bevezetése egy nagyobb munkának, amelyben a színjáték történetét dolgozza fel. A bevezető rész nagyszerűsége és magas színvonala máris a legnagyobb érdeklődést biztosítja az egész mű számára...«

(*Pünkösti Andor (Ujság).*)

»Hont Ferenc könyvének tudományos értékén kívül egyik érdeme, hogy mindvégig népszerűen íródott...«

(*Sós Endre (Magyar Hírlap).*)

»Hont könyve a legújabb színpad-esztétika egyik legértékesebb dokumentuma...«

(*Esti Kurír.*)

»...Alig negyedfél ivnyi füzet, de sűrített tartalma, mely nem egy mondattal fejezeteket jelez, mégérdemli, hogy egy kitűnő tankönyv excerptumának tekintsük...«

(*Rabinovszky Máriusz (Századunk).*)

»A Művészeti Kollégium a modern esztétika problémáit elemezte s határozottan értékes munkát mutatott fel. E munka dokumentuma azok a könyvek, melyeket a kollégium tagjai irtak és adtak ki. Valamennyi

könyvnek gondos kiállítása, ujszerű, szép és harmonikus tipográfiával bir. A legszebb *Buday Györgynek*, a kollégium kiváló vezetőjének 15 fametszetet tartalmazó képeskönyve, a *Boldogasszony bucsuja*, mely határozott tehetségű művészetet jelent. A tiszta, reális magyar népművészet rajongói ezek a fiatalok s *Buday György* könyvén és azon a két finom kivitelű, eredeti magyar népdalokkal és kottákkal megjelent naptáron, melyet a falusi olvasónak adtak ki — lemérhető az akció komolysága és célossága is. Még pozitívabb képet nyerünk róla, ha *Hont Ferenc: Színjáték* című tanulmánykötetét és *Tolnai Gábornak* a szabadversről és a lírai formák válságáról írt formatörténeti esszejét olvassuk el, melyek 2. és 3. kiadványát képezik a Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiumának. Mindkét tanulmány friss és világos hangot üt meg és az új művészi értékelés szempontjából beszél a tárgyokról. Alig hallani ma ily korszerű hangot e kérdésekről a magyar nyelvterületen. Különösen Hont Ferenc tanulmánya kiváló, mert jól mutat rá a színjátszás lényegére és társadalmi alapjaira. A polgári színház válságából a munkás színpad új lehetőségeihez vezet az út. Új életet jelent ez az út a színpad számára. Tolnai Gábor a szabadvers születését és lényegét az akusztikus és vizuális irodalom szemszögéből magyarázza érdekes és sokszor teljesen a tényeket abszolút fedő megállapításokkal. A szegedi egyetemi hallgatók kiadványai a maguk szervezésében, mint egy magyar kulturtörténeti folyamat nyerne nagy jelentőséget.

Szalatnai Rezső (Forum.)

